

บทที่ 6

การรวบรวมข้อมูล

1. ความเข้าใจพื้นฐานของการรวบรวมข้อมูล

1.1 ความหมายของการรวบรวมข้อมูล

หมายถึง การรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact) ในระบบงาน บางครั้งมักเรียกกันติดปากว่าการรวบรวมข้อมูล การรวบรวมนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญในการศึกษาความเข้าใจกับระบบ รวมถึงศึกษาปัญหาและความต้องการของระบบ ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการรวบรวมข้อมูลคือ การได้ข้อเท็จจริงที่สามารถนำมาใช้ในขอบเขตของการปรับปรุงระบบงานปัจจุบันหรือใช้ในการสร้างระบบงานใหม่แทนระบบงานเดิม

1. ความเข้าใจพื้นฐานของการรวบรวมข้อมูล

1.2 องค์ประกอบระบบงานด้านการจัดการข้อมูล

1.2.1 วัตถุประสงค์ขององค์กร

1.2.2 บุคลากรขององค์กร

1.2.3 ลักษณะข้อมูลในองค์กร

1.2.4 การปฏิบัติต่อข้อมูลในองค์กร

1.2.5 การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการข้อมูล

1.2.6 เงื่อนไขการปฏิบัติงานจัดการข้อมูล

1.2.7 ลักษณะทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการทำงานในองค์กร

1.2.8 สิ่งที่ส่งผลต่อค่าข้อมูล

1. ความเข้าใจพื้นฐานของการรวบรวมข้อมูล

1.3 ข้อควรระวังในการข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง
2. การบันทึกข้อมูลที่เป็นศัพท์เฉพาะจะต้องบันทึกให้ชัดเจนและครบถ้วน
3. การรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนอาจทำมากกว่า 1 ครั้ง
4. รวบรวมข้อมูลที่ได้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร
5. ในกรณีที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลจนได้ความต้องการออกมา ควรมีการตกลงยอมรับในความต้องการร่วมกันระหว่างนักวิเคราะห์ระบบและเจ้าของระบบ
6. ยังมีแหล่งข้อมูลมากยิ่งจะพบความขัดแย้งของข้อมูลมาก
7. ระมัดระวังการใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลが多เกินไป

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

1. การสัมภาษณ์
2. การสังเกตการณ์ทำงาน
3. การจัดทำแบบสอบถาม
4. การสุ่มและการประเมินผล

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.1 การสัมภาษณ์ นักวิเคราะห์ระบบจะเป็นผู้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ เช่น ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ใช้สารสนเทศของระบบ ผู้บริการองค์กร แนวทางการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

2.1.1 ประเภทของการให้สัมภาษณ์

1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)
2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.1.2 ขั้นตอนทั่วไปในการดำเนินการสัมภาษณ์

1. เปิดสัมภาษณ์ (Interview Opening)
2. สัมภาษณ์ (Interview Body)
3. ปิดสัมภาษณ์ (Interview Conclusion)

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.1.3 การเตรียมการสัมภาษณ์

1. กำหนดวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์
2. เตรียมคำถามสำหรับการสัมภาษณ์
  - 1) คำถามปลายเปิด สำหรับคำถามที่ไม่สามารถคาดเดาคำตอบที่เจาะจงได้
  - 2) คำถามปลายปิด เป็นคำถามที่มีขอบเขตอยู่แล้ว
3. ตั้งคำถามที่มีลักษณะที่ดี ดังนี้
  - 1) คำถามที่กระชับ เข้าใจง่าย
  - 2) ระวังการเสนอหรือชี้แนะในคำตอบ
  - 3) ไม่ควรตั้งคำถามที่ทราบคำตอบอยู่แล้ว

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.1.3 การเตรียมการสัมภาษณ์

3. ตั้งคำถามที่มีลักษณะที่ดี ดังนี้

4) ระวังการแสดงออกในเชิงข่มขู่ในคำถาม

4. กำหนดบุคคลที่เหมาะสมและนัดหมายการสัมภาษณ์ล่วงหน้า หากเป็นไปได้ ควรส่งคำถามหรือแนวคำถามผู้ที่เรานัดหมาย เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้มีโอกาสเตรียมตัวได้ดีมากขึ้น

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.1.4 ข้อแนะนำสำหรับการสัมภาษณ์

1. ต้องมีการเตรียมการสัมภาษณ์ที่ดี
2. ผู้สัมภาษณ์ต้องตั้งใจฟังและจดบันทึกอย่างระมัดระวัง หรือขออนุญาตบันทึกเสียงเพื่อลดความเสี่ยงความบกพร่องที่อาจมีขณะจดบันทึก
3. ควรสรุปความเข้าใจจากการสัมภาษณ์เป็นสารสนเทศได้จากการสัมภาษณ์ภายใน 24 ชั่วโมงเพื่อป้องกันการลืม
4. ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความเป็นกลาง
5. ผู้สัมภาษณ์ต้องหามุมมองที่หลากหลาย

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.2 การสังเกตการณ์

2.1.1 ข้อดี

1. ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความน่าเชื่อถือสูง เพราะมาจากสภาพการทำงานจริง
2. ผู้วิเคราะห์ระบบเห็นขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการชัดเจน
3. ใช้ต้นทุนในการทำงานต่ำเมื่อเทียบกับวิธีอื่น
4. เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่างๆ

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.2 การสังเกตการณ์

2.2.2 ข้อเสีย

1. ความรู้สึกอึดอัดขณะกำลังทำงานอาจส่งผลให้เกิดการทำงานที่ผิดพลาด
2. อาจใช้เวลานานสำหรับบางกระบวนการ
3. การสังเกตการณ์บางด้านอาจไม่สะดวก
4. กรณีเฉพาะในกระบวนการอาจมีโอกาสน้อยหรือไม่เกิดเลยขณะสังเกตสังเกตการณ์ นักวิเคราะห์ห้ระบขควรวางแผนว่าจะสังเกตใคร สังเกตที่ไหน และสังเกตทำไม

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.3 การจัดทำแบบสอบถาม

การทำแบบสอบถามเป็นกรรมวิธีรวบรวมข้อมูลแบบสื่อสารทางเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับการสัมภาษณ์แล้ว การรวบรวมข้อมูลวิธีนี้จะได้ความเข้าใจที่จำกัดตามคำถามที่อยู่ในแบบสอบถาม แต่วิธีนี้สามารถเก็บข้อมูลจากหลาย ๆ คนได้ในเวลาสั้น ใช้ต้นทุนต่อคนต่ำ ไม่ก่อให้เกิดความลำเอียงมากขณะตีความจากคำตอบในแบบสอบถาม มีประเด็นที่ต้องพิจารณาร่วม ดังนี้

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.3 การจัดทำแบบสอบถาม

2.3.1 การเลือกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เลือกตามความสะดวก
2. เลือกแบบสุ่ม
3. เลือกตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด
4. เลือกจากบุคคลตามที่ได้จัดกลุ่มไว้

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.3 การจัดทำแบบสอบถาม

2.3.2 การออกแบบสอบถาม

1. คำถามปลายเปิด มีจุดเด่นคือ

- 1) ใช้เวลาน้อยและมีความง่ายในการจัดทำ
- 2) ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้หลากหลายวิธี

2. คำถามปลายปิด มีจุดเด่นคือ

- 1) ใช้เวลามากและมีความยากในการจัดทำแต่ใช้เวลาน้อยในการตอบคำถาม
- 2) ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นไม่ได้ ต้องตอบตามตัวเลือกที่กำหนด จึง

เหมาะสำหรับผลลัพธ์ทางสถิติ

2. เทคนิคการรวบรวมข้อเท็จจริง (Fact Gathering)

2.3 การจัดทำแบบสอบถาม

2.3.3 ข้อควรระวังในการตั้งคำถาม

1. คำถามต้องชัดเจน ไม่กำกวม
2. คำถามต้องไม่ยาวเกินความ

2.4 การสุ่มการประเมินผล

เป็นวิธีการหาข้อมูลที่มีบุคลากรจำนวนมาก มีเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงมาก หรือทำงานมากจนไม่สามารถศึกษาข้อมูลจากทุกกลุ่มหรือทุกกระบวนการได้ และการทำงานเช่นนั้นจะทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก จึงต้องนำวิธีทางสถิติเข้ามาช่วย โดยการสุ่มเอาข้อมูลบางส่วน วิธีนี้เป็นวิธีที่ได้ผลดีอีกวิธีหนึ่ง

3. เทคนิคการออกแบบระบบแบบมีส่วนร่วม หรือ JAD

3.1 ลักษณะของเทคนิค JAD (Join Application development)

3.1.1 ที่มา

การเก็บหาข้อมูลแบบวิธีสัมภาษณ์รายบุคคลจะใช้เวลามาก เทคนิคนี้จะเป็นเทคนิคที่ใช้วิธีการประชุมเพื่อเก็บรวบรวมต่างๆ เทคนิคนี้เกิดขึ้นครั้งแรกที่บริษัท IBM เมื่อช่วงปี ค.ศ.1970 ต่อมาเป็นที่รู้จักแพร่หลาย

3. เทคนิคการออกแบบระบบแบบมีส่วนร่วม หรือ JAD

3.1 ลักษณะของเทคนิค JAD (Join Application development)

3.1.2 แนวคิด

เทคนิคนี้เป็นกระบวนการสำหรับการจัดการและเพิ่มความสามารถ ในการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบในการกำหนดความต้องการ สำหรับการพัฒนาระบบ ได้แก่ เจ้าของระบบ ผู้บริหารองค์กร ผู้ใช้งานระบบ นักวิเคราะห์ระบบ ผู้ออกแบบระบบ ผู้สร้างระบบ และอาจรวมไปถึงผู้ให้การสนับสนุน ในการพัฒนาระบบด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในเวลาเดียวกัน

3. เทคนิคการออกแบบระบบแบบมีส่วนร่วม หรือ JAD

3.2 องค์กรประชุม

3.2.1 ผู้นำการประชุม

ทำหน้าที่จัดระเบียบและดำเนินการประชุม เตรียมวาระการประชุม ให้ความสำคัญในการอภิปรายในการประชุม เชื่อเชิญให้มีการแสดงความคิดเห็น แต่ในขณะเดียวกันต้องมีความเป็นกลางและไม่แสดงความคิดเห็นใดๆ ในประเด็นต่างๆ พร้อมทั้งทำหน้าที่แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความคิดเห็นไม่ตรงกัน

3.2.2 ผู้ใช้หรือผู้ปฏิบัติงานในระบบ

ผู้ที่ปฏิบัติงานจริงจะสามารถเข้าใจผลกระทบในการปฏิบัติงานประจำวัน ถือว่ามีความสำคัญมากในการมีส่วนร่วมในการอภิปรายในการประชุม เพราะเป็นผู้ที่สัมผัสและได้รับผลกระทบจากระบบโดยตรง

3. เทคนิคการออกแบบระบบแบบมีส่วนร่วม หรือ JAD

3.2 องค์กรประชุม

3.2.3 ผู้บริหารองค์กร

เป็นผู้ใช้งานด้านสารสนเทศในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เป็นหลัก จึงเป็นผู้ให้ความเห็นหรือข้อสรุปของทิศทางในการพัฒนาระบบ

3.2.4 ผู้ให้การสนับสนุน

ผู้สนับสนุนอาจเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งสูงสุดขององค์กร หรือผู้ที่อำนวยการด้านค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบ

3. เทคนิคการออกแบบระบบแบบมีส่วนร่วม หรือ JAD

3.2 องค์กรประชุม

3.2.5 นักวิเคราะห์ระบบ

เป็นผู้ที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการประชุมโดยตรง แต่เป็นการเข้าร่วมในฐานะผู้ที่ต้องการเรียนรู้จากผู้บริหารและผู้ใช้งาน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดความต้องการของระบบ

3.2.6 เลขานุการการประชุม

มีหน้าที่ในการจดบันทึกระหว่างการประชุมและสรุปบันทึกข้อสรุปในประเด็นต่างๆ ไว้ โดยทั่วไปมักใช้คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กในการจัดทำในขณะประชุมทันที

3. เทคนิคการออกแบบระบบแบบมีส่วนร่วม หรือ JAD

3.2 องค์กรประชุม

3.2.7 บุคลากรด้านสารสนเทศขององค์กร

เป็นผู้ที่ควบคุมมาตรฐานและมีข้อมูลของอุปกรณ์ต่างๆ ในระบบคอมพิวเตอร์อย่างดี สามารถให้ความเห็นในเชิงเทคนิคในประเด็นที่เกี่ยวข้องได้ เช่น ความเป็นไปได้ทางเทคนิค ข้อจำกัดทางกายภาพต่างๆ ความพร้อมของอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีอยู่

3. เทคนิคการออกแบบระบบแบบมีส่วนร่วม หรือ JAD

3.3 เครื่องมือที่ช่วยในการประชุม

3.3.1 โปรแกรม CASE Tools

เคสทุลส์ (Computer-Aids Software Engineering: CASE Tools) เครื่องมือชนิดนี้เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสร้างแผนภาพต่างๆ ตามเนื้อหาที่ประชุมได้ทันที ทำให้เพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณามากขึ้น และอาจทำเป็นต้นแบบในขณะนั้นได้ หรืออาจเป็นโปรแกรมที่สามารถรวบรวมความคิดเห็นในที่ประชุมได้ในเวลาเดียวกัน

3. เทคนิคการออกแบบระบบแบบมีส่วนร่วม หรือ JAD

3.4 ผลดี - ผลเสียของเทคนิค JAD

3.4.1 ข้อดี

ทุกคนได้มีโอกาสทราบและกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบร่วมกันในเวลาเดียวกัน หากเกิดข้อขัดแย้งหรือบกพร่อง สามารถดำเนินการข้อสรุปแต่แรกเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาระหว่างการพัฒนาระบบ

3.4.2 ข้อเสีย

1. มีความจำกัดด้านการที่ส่วนร่วม
2. อาจมีบางคนผูกขาดในการแสดงความคิดเห็น
3. บางคนกลัวการถูกวิจารณ์จากผู้อื่น
4. คนส่วนใหญ่อาจไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจสูงกว่า

บทที่ 6
การรวบรวมข้อมูล